

Zvláštnosti dělostřeleckého zabezpečení divize

Podplukovník Zdeněk Macek

PLÁNOVÁNÍ DĚLOSTŘELECKÉHO ZABEZPEČENÍ

V horském a zalesněném terénu má nepřítel možnost organizovat obranu na jednotlivých výšinách, příčných hřebetech a soutěskách a plně využívat terén ke zpomalení postupu útočících vojsk, což mu usnadní včas obsazovat další obranná postavení. Tato okolnost nás nutí pokládat každé postavení za předem připravenou obranu a na tomto základě organizovat a plánovat veškerou činnost dělostřelectva.

Použití jaderných a chemických raket má určité zvláštnosti. Těžce schůdný a zalesněný terén umožňuje dobré maskování prostředků jaderného napadení nepřítele. To znamená z části ztížený průzkum těchto prostředků jak letectvem, tak i vrtulníky. Naproti tomu omezený počet vhodných komunikací pro přesun prostředků jaderného napadení a rovněž omezené možnosti jejich rozmisťování v terénu, umožňují stanovit konkrétnější úkol samostatným průzkumným skupinám (hlídkám) pro jejich zjištění.

Členitý horský terén a nedostatek komunikací ztěžuje do jisté míry volbu prostorů palebných postavení dělostřelectva pro nepřímou střelbu. Vhodných prostorů pro palebná postavení je poměrně málo, poněvadž do přístupných prostorů z hlediska komunikací budou umisťovány nejen vševojskové jednotky, ale i ostatních druhů vojsk. Bude proto nutné v některých případech **členit bojovou sestavu více do šířky a rovněž do hloubky**.

Avšak omezené pozorování ze strany nepřítele a dostatek skrytých prostorů i přístupů k nim umožňují přiblížení bojové sestavy dělostřelectva blíže k sestavě pluků prvního sledu.

V současných podmínkách vzhledem k použití jaderných zbraní **jsou značně sníženy počty dělostřelectva** jak organického, tak posilového, což rovněž ovlivňuje volbu bojové sestavy dělostřelectva.

Volba cílů k provedení jaderných a chemických úderů bude rovněž ovlivněna charakterem horského zalesněného terénu. Zpravidla nebude možné provést jaderné údery na první postavení nepřítele vzhledem k ohrožení vlastních jednotek, které nebude možno vždy stáhnout vzhledem k těžce schůdnému terénu. Rovněž v průběhu boje musí být pečlivě zváženy každý jaderný a chemický úder. Vzhledem k malému počtu komunikací, které procházejí často soutěskami a nemožností obejít by mohly vlastní pozemní údery zpomalit postup vlastních vojsk.

Divize bude mít k plnění úkolů přidělen pouze **nutný počet jaderných nábojů**. Ty budou **používány na ničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítele ihned po jejich zjištění, k ničení nepřátelských záloh v prostorech soustředění a při rozvíjení k protiztečím**. Dále budou používány k ničení míst velení a důležitých obranných objektů na jednotlivých směrech.

Klasické dělostřelectvo bude podle dostřelu vzhledem k své přesnosti a rychlosti zahájení palby umlčovat a ničit taktické prostředky jaderného napadení nepřítele.

Údery chemických raket budou zaměřeny na VS, prostory soustředění záloh, palebná postavení dělostřelectva, železniční uzly a překladiště tak, aby koncentrace plynů nezpomalovala postup vlastních jednotek při průchodu tímto prostorem.

Použití chemického střeliva bude ztíženo a mnohdy znemožněno terénními a klimatickými podmínkami a ohniskovou obranou nepřítel.

Jaderné údery budou ve většině případů prováděny **na hlavním směru a hlavně v taktické hloubce**. V hloubce obrany je třeba počítat s klasickým dělostřelectvem k postupnému umlčování jednotlivých čar, výšin a lesních masívů, na které bude prováděna zteč.

V horském zalesněném terénu bude divize zpravidla útočit na směrech jednotlivými pluky, popřípadě prapory, což znamená, že jednak útočné pásmo divize bude podstatně širší a dále že bude roztrženo na dva nebo několik samostatných směrů. To vyžaduje větší samostatnost štábu dělostřelectva divize při plánování použití raket a dělostřelectva divize.

Při nedostatku času může být plánování přeneseno až do plukovních dělostřeleckých skupin (na náčelníky dělostřelectva msp) a oddílů přidělených prvoledovým plukům (u td) podle pokynů náčelníka dělostřelectva divize.

Vlastní dělostřelecké zabezpečení bude závislé na charakteru terénu, který musí vlastní jednotky překonat při přibližování, při rozčleňování, rozvinování, při zteči a boji v hloubce.

Omezený počet prisunových komunikací, jakož i těžce schůdný terén mimo komunikace do značné míry ovlivní zabezpečení zasazení divize. Nepřítel má daleko větší možnost jadernými údery a soustředěnou palbou dělostřelectva ničit naše prisunované jednotky. Proto musí být taktické rakety a dělostřelectvo divize připraveno ničit zjištěné prostředky jaderného napadení a dělostřelectvo nepřítel od čáry jejich palebného dosahu po dobu přesunu jednotek prvního sledu k přednímu okraji.

Délka dělostřeleckého přepadu, který zabezpečuje zteč jednotek prvního sledu je závislá na době, kdy jednotky zahájí rozvinování do zahájení zteče. Proto také může být palebný přepad na jednotlivých spolu nesouvisejících úsecích různě dlouhý. Délka palebného přepadu bude zpravidla 20—30 minut.

Hloubka palebného přepadu bude zpravidla menší než v normálním terénu. Na jednotlivých směrech bude často proveden jen na první, v řídkých případech i na druhé postavení hlavního pásma obrany nepřítel.

Přímá střelba bude v horském zalesněném terénu často základem dělostřeleckého zabezpečení útoku. Pro přímou střelbu bude vyčleňováno do 50 % houfnic 122mm a v některých případech i část raketometů.

Hlavním důvodem, který vede k zvýšenému použití přímé střelby, jsou omezené možnosti tanků, nutnost co nejchopárnějšího využití střeliva a způsob budování obrany nepřítel v několika patrech.

Vysunování děl pro přímou střelbu bude spojeno s pracným přemísťováním děl na palebné stanoviště, často jen ručně obsluhami za pomoci podporovaných jednotek.

Plánování boje s dělostřelectvem a minomety nepřítel je ovlivněno tím, že je ztížen a mnohdy i neproveditelný manévrem palbou vzhledem k samostatným směrům jednotlivých pluků. Proto lze říci, že na boji s nepřátelským dělostřelectvem a minomety budou se podílet vedle divizní dělostřelecké skupiny (pokud bude

vytvořena) hlavně plukovní dělostřelecké skupiny nebo dělostřelecké oddíly přidělené přímo plukům. Proto je třeba PDS posilovat průzkumnými prostředky hlavně radiolokačními stanicemi ARSOM a vrtulníky, v některých případech i průzkumnými vzlety. K umlčování minometů nepřítele bude přibíráno plukovní, v některých případech i paraporní dělostřelectvo.

Při plánování palebné podpory je nutno dodržovat tyto zvláštnosti:

- soustředěnou palbu je třeba plánovat na všechny výšiny a důležité soustěsky (průchody) bez ohledu na to, zda byly průzkumem získány zprávy o jejich obsazení a připravenosti k obraně;

- v širokém rozsahu je třeba zabezpečovat boky útočících útvarů;

- manévr palbou je třeba plánovat především ve prospěch jednotek, který uskutečňují obchvat nepřítele a jednotlivých objektů jeho obrany.

Členitost terénu a požadavek umlčovat a ničit cíle na odvrácených svazích vyžaduje včleňovat do sestavy dělostřeleckých skupin zejména houfnice. Bude třeba plně využívat střelby vrchní skupinou úhlů, střelby raketometů a střelby časovanými granáty. Velmi účinná je i střelba nárazovými granáty do korun stromů.

Zvláštního významu nabývá v horském terénu použití dýmového střeliva na oslepení pozorovatelů nepřítele.

Protitankovými řízenými střelami budou ničeny nejen tanky při protizteči nepřítele, ale též palebné odolné kryty, pevnůstky, pozorovatelné a zakopané tanky v obraně převážně z palebných stanovišť na vrcholcích kopců, na příčných hřebetech a na přivrácených svazích k nepříteli.

Práce radiolokátorů a zvukoměrného průzkumu bude pro rychlé změny počasí, členitost terénu a lesní masivy ztížena a bude vykazovat určité chyby v dálkách. Volba prostorů rozvinutí prostředků technického průzkumu bude ztížena tím, že bude nutno vyhledávat místa s přibližně stejnou nadmořskou výškou. Meteorologické zprávy je třeba palebným jednotkám dopravovat častěji, než v normálních bojových podmínkách v důsledku častějších změn počasí.

USKUPENÍ DĚLOSTŘELECTVA

Uskupení dělostřelectva v horách a hustě zalesněných prostorech musí být organizováno tak, aby zabezpečilo příbrání co největšího počtu dělostřelectva pro mohutný přepad k dezorganizaci obrany nepřítele a velení a k úspěšnému jejímu umlčení. Počáteční uskupení dělostřelectva má rozhodující vliv na výsledek boje, poněvadž manévr pohybem v průběhu boje je nejvýše obtížný a zdoluhavý. Vzhledem k tomu, že motostřelecké a tankové pluky často působí samostatně na jednotlivých směrech, je třeba je posílit tak, aby sestava dělostřelectva zabezpečila řešení dalekých paleb, ničení prostředků jaderného napadení nepřítele, umlčování dělostřeleckých a minometných baterií nepřítele a boření trvalých obranných staveb.

Divizní dělostřelecká skupina je vytvářena z posilové kanónové brigády, nebo z jejích oddílů v případě, bude-li schopna podporovat alespoň dva pluky v prvním sledu. V opačném případě se DDS nevytváří a oddíly jsou přidělovány jako posilové prostředky s průzkumnými prostředky plukům 1. sledu. V některých

případech si může velitel dělostřelectva divize ponechat jeden kanónový oddíl v rukou pro plnění úkolů, jako :

- umlčování a ničení taktických prostředků jaderného napadení nepřítele ;
- umlčování nepřátelských baterií, pozorovatelů a radiolokačních prostředků ;
- vedení dalekých palb na přisunované zálohy nepřítele ;
- zabezpečení zasazení PO, pluku 2. sledu, odrážení protiztečí apod.

Plukovní dělostřelecké skupiny se vytvářejí z posilových oddílů divizního anebo armádního dělostřelectva jen tehdy, bude-li pluk posílen nejméně 2 oddíly a bude možno zabezpečit palbou skupiny útok nejméně 2 praporů. V opačném případě se PDS nevytváří a část dělostřelectva se přiděluje přímo praporům 1. sledu (jednotlivé baterie 122 H a RM).

Zpravidla však bude pluk 1. sledu útočící na samostatném směru posílen oddílem divizního dělostřelectva ; v některých případech rovněž kanónovým oddílem pro protibaterijní činnost.

Zvláštnost vytváření protitankových záloh na jednotlivých stupních velení bude spočívat v tom, že budou slabší vzhledem k omezenému použití tanků nepřítele v horském zalesněném terénu. Budou používány rovněž pro přímou střelbu jak při zasazení svazku, tak v průběhu vedení boje. Na všech stupních zpravidla nebudou vytvářeny.

Organizace průzkumu a pozorování bude rovněž ovlivněna charakterem terénu. V důsledku velké členitosti terénu zde nabývá velké důležitosti optický průzkum. Pozorovatelný budou převážně budovány na hřebetech a vrcholcích kopců. Ve větší míře bude využíván vzdušný průzkum cílů na odvrácených svazích, v údolích a soutěskách. Kromě nepozorovaných prostorů vyskytují se v horském zalesněném terénu i mrtvé prostory, kam dělostřelecké prostředky vzhledem ke svým takticko-technickým vlastnostem nemohou působit. Proto musí dělostřelecké štáby vhodně volit palebná postavení jak pro raketomety, tak i pro houfnicové a kanónové dělostřelectvo.

Palebná postavení pro značnou neschůdnost terénu musí být většinou volena u komunikací, přičemž kanónové dělostřelectvo a dělostřelectvo pro přímou střelbu bude umísťováno na svazích hor nebo na jejich hřebetech a na okrajích lesů, výjimečně i na vrcholech výšin a hor. V kamenitém terénu bude nutno zvlášť palebná postavení upravovat.

VYVEDENÍ DĚLOSTŘELECTVA A JEHO PŘEMÍSŤOVÁNÍ

Horský zalesněný terén značně ovlivní vyvedení dělostřelectva do palebných postavení při zasazení divize. Těžko schůdný terén vyžaduje pečlivý průzkum a stanovení pochodové rychlosti podle jednotlivých úseků osy přesunu, aby dělostřelectvo včas dosáhlo pohotovosti k palbě.

Dělostřelectvo je v prostoru velké zastávky rozmístěno již v sestavě podporovaných jednotek. Na návrh velitele dělostřelectva rozhodne velitel divize, které dělostřelectvo bude předem vyvedeno k zabezpečení přísunu a zasazení pluků prvního sledu a které se přemístí v sestavě podporovaných jednotek.

Pro zabezpečení přísunu jednotek prvního sledu k přednímu okraji bude zpravidla vyváděn oddíl taktických raket, kanónové oddíly (posilové) a organické houfnicové a raketometné oddíly. Dělostřelecké jednotky přímé střelby budou

vyváděny na čele podporovaných jednotek, aby mohly přímou střelbou ničit cíle v dělostřeleckém přepadu. Palebná stanoviště, jakož i cíle zjišťuje předem vyslaný dělostřelecký průzkum.

Štáb dělostřelecké divize musí v součinnosti se vševojskovým štábem vyvedení dělostřeleckva splánovat a řídit přesuny a zaujetí bojové sestavy. Často bude třeba značných ženižních úprav cest vzhledem k délce vleků, ostrým zákrutům apod.

Za průzkumným odřadem je vyslán dělostřelecký průzkum tak, aby alespoň 4 hodiny před zasazením divize rozvinul prostředky základního průzkumu. Dělostřeleckvo je vyváděno za předsunutým odřadem v pořadí:

- oddíl taktických raket s úkolem být v pohotovosti alespoň 1½ hodiny před zasazením divize pro ničení zjištěných prostředků jaderného napadení nepřítele;
- kanónové oddíly pro umlčování baterií a radiolokačních prostředků nepřítele a oddíly divizního dělostřeleckva s pohotovostí nejméně 1 hodinu před zasazením divize.

Přemísťování dělostřeleckva v horském zalesněném terénu vyžaduje od dělostřeleckého štábu pečlivého zplánování v součinnosti se vševojskovým štábem. Po splnění palebného přepadu a části palebné podpory bude výhodné přemísťovat oddíly divizního dělostřeleckva tak, aby se zařadily za prapory 1. sledu a včas zaujaly bojovou sestavu pro vedení paleb na 2. postavení. V této době zabezpečují boj pluků 1. sledu kanónové oddíly, které je vhodné přemísťovat po oddílech až po prolomení druhého postavení. Skupiny pro průzkum palebného postavení a pozorovatelů je nutno zesílit a vybavit je nářadím a výpomocnými prostředky pro vytyčování a úpravu objížděk, odstraňování překážek na komunikaci a úpravu příjezdových cest do palebných postavení. Volba palebných postavení bude obtížná vzhledem k značné členitosti terénu. Velitelé palebných čet musí dbát na vylučování chyb vyplývajících z převýšení děl.

POUŽITÍ TAKTICKÝCH RAKET

Použití taktických raket v horském zalesněném terénu bude mít rovněž některé zvláštnosti. Při plánování použití oddílu taktických raket musí štáb dělostřeleckva pečlivě zvážit další prostory bojového rozmístění a osy přesunu s přihlédnutím na stoupání a ostrost zákrutů. Podle charakteru osy přesunu musí stanovit dobu potřebnou na přesun a předpokládanou dobu pohotovosti k úderu z nového prostoru bojového rozmístění. Zvláště důležité je předem určit možné objížděky pro případ neschůdnosti terénu.

Kromě střeleckých jednotek pro přímé zajištění odpalovacích zařízení a raket musí být raketové prostředky posíleny ženižními jednotkami pro úpravu osy přesunu, popřípadě příjezdových cest z prostoru bojového rozmístění.

Osa přesunu pro taktické rakety musí být včas uvolňována orgány divize, aby odpalovací zařízení byla schopna včas zaujmout bojovou sestavu.

Bojovou sestavu nebude vždy možné volit klasickým způsobem tak, aby nejdale od předního okraje bylo nejprve překladiště raket, blíže pak vyčkávací postavení a startová postavení. Bojová sestava musí především splňovat podmínky rozmístění a včasnosti manévru při dalším přeložení rakety.

Členitost terénu si však často vyžádá otočit částečně bojovou sestavu nebo přizpůsobit podle terénních možností, takže jednotlivé prvky bojové sestavy ne-

budou vždy rozmístěny kolmo k přednímu okraji, ale často rovnoběžně s předním okrajem.

Pozornosti si zasluhuje rovněž **organizace spojení**. V členitém terénu je nutno zdvojit spojovací prostředky, aby bylo zabezpečeno předávání povelů. Rovněž bude nutno pečlivě volit stanoviště rádiových stanic, zvláště velmi krátkovlnných.

Připojování bojové sestavy v členitém terénu pomocí topografického připojovače bude vyžadovat větší přesnost v práci. Při měření po svahu bude nutno zahrnovat příslušnou opravu měření a bude rovněž nutno určit více kontrolních bodů pro kontrolu zjištěných souřadnic. Na náhorních planinách, kde bude možno určit kontrolní bod, nebude zvláštních odlišností v práci s topografickým připojovačem.

Povětrnostní zabezpečení bude rovněž mít určité odlišnosti v horském zalesněném terénu. Povětrnostní zprávy musí být zjišťovány v přibližně stejné nadmořské výšce, poněvadž v horském terénu bývají často značné rozdíly změřených hodnot v jednotlivých vrstvách.

Přemísťování taktických raket v horském terénu bude často spojeno se značnými obtížemi. Štáb dělostřelectva musí mít přehled o sjízdnosti plánované osy přesunu. Pro uvolňování neschůdných úseků po jaderných úderech bude nutno používat i odřad zabezpečení pohybu divize. Často bude nutno volit i neplánované objíždky. Tyto okolnosti nutí dělostřelecký štáb včas vydávat předběžná nařízení pro přesun, aby bylo možno včas upravit komunikaci.

Přemísťování taktických raket v horském terénu bude ve většině případů organizováno po bateriích. Palebná postavení budou volena poblíž komunikací, aby bylo urychleno dosažení pohotovosti k provedení úderu.

První přemístění baterie bude zpravidla organizováno až po prolomení druhého postavení nepřítele. Při jejím přemísťování zabezpečuje boj pluků 1. sledu, jedna baterie v palebném postavení.

Čelní vozidla oddílů taktických raket bude vhodné viditelně označit pro rozpoznání regulačními orgány.

Zvláštní pozornost bude vyžadovat přísun raket od armády k oddílům taktických raket z hlediska uvolnění komunikací jednotkami druhých sledů a tylů.

To vyžaduje mít dobře organizovanou pořádkovou službu u divize, aby byla pro taktické rakety přednostně uvolňována komunikace.